

РЕШЕНИЕ

№ 7953

гр. София, 18.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в публично заседание на 18.09.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Веселина Григорова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **3217** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във вр. чл. 284 – чл. 285 във вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗИС).

Образувано е по искова молба на Д. О. И., ЕГН [ЕГН], депозирана чрез процесуалния му представител – адв. И. Ю., САК, с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието (ГДИН - МП), с правно основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, за обезщетение на причинени му неимуществени вреди в периода 02.08.2013 г. – 20.02.2023 г., през който е изтърпявал наказание Лишаване от свобода в Софийски централен затвор и в Затвора - В.. Твърдят се незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в неосигуряване на елементарни хигиенно - битови условия в помещенията, в които е бил настанен ищецът, дължащи се на значителен брой дървеници и хлебарки. Наред с ухапванията и причиненото физическо страдание, ищецът твърди, че е изпитвал страх от болестно заразяване, значителен дискомфорт, поради нарушен нощен сън, срамувал се е от условията, при които живее и се е чувствал незащитен и малоценен. Претендира обезщетение в размер на 30 000 (тридесет хиляди) лева, ведно със законните лихви върху тази сума, считано от 21.02.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението и направените по делото разноски.

В съдебното заседание ищецът лично, както и процесуалните му представители – адв.

Ю. и адв. Г. поддържат предявената искова претенция и фактическите обстоятелства, с които е обоснована в исковата молба (л. 4 – л. 5). От съда се иска да уважи предявения иск в пълен размер, ведно със законната лихва. Сочи се практика на ЕСПЧ относно минималния размер на обезщетението. Претендират се разноски, съобразно представен списък по чл. 80 от ГПК.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ чрез процесуалния си представител – юрисконсулт Е. Д. оспорва исковата претенция. В представения писмен отговор се позовава на изтекла давност за част от исковия период, като в този аспект прави възражение и за местна подсъдност. Счита, че не са представени доказателства, установяващи елементите от състава на обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Прави искане за отхвърляне на исковата претенция като неоснователна и недоказана по съображенията, изложени в писмения отговор по исковата молба и приложените към него заверени копия от документи, приети като доказателства по делото (л. 142 – л. 143, л. 27 – л. 109). Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура е на становище, че исковата претенция е неоснователна и следва да бъде отхвърлена. При условията на евентуалност счита претендиращия размер на обезщетението за прекомерно завишен, поради което предлага на съда, ако приеме, че следва да присъди обезщетение за неимуществени вреди то да е със значително редуциран размер, съответен на съдебната практика по сходни казуси.

Административен съд – София-град, Първо отделение, 26 състав, след като обсъди по отделно и в съвкупност събраните по делото доказателства, в контекста на становището на страните, прие за установено от фактическа и правна страна:

Страните не спорят, че в исковия период, а и към момента на постановяване на решението ищецът Д. О. И. изтърпява наказание лишаване от свобода. В приложените Справки към писмения отговор (л. 28 и л. 40) е отразено, че:

в периода 02.08.2013 г. – 13.04.2018 г. ищецът Д. И. е изтърпявал наказание в Затвора – С.,

а на 13.04.2018 г. в изпълнение на заповед № 1723 от 12.04.2018 г. е преведен в Затвора – [населено място], където продължава да търпи наложеното му наказание по НОХД № 367/2013 г. по описа на Окръжен съд – София, приведено в изпълнение на 02.05.2023 г.

В приложената към делото Справка, изготвена от мл. инспектор при Затвора – В. (л. 29) се съдържа информация за броя на извършените дезинсекции и дератизации в периода 08.11.2016 г. – 12.11.2020 г., съгласно сключен Договор с фирма „ДДД-1“ ООД – С., а именно 2 пъти годишно – дератизация, а и дезинсекция (хлебарки, дървеници, бълхи) шест пъти годишно. В периода 12.11.2020 г. – 20.01.2021 г., когато е сключен нов договор с фирма Д. „Фаворит Мениджмънт“ – [населено място], администрацията на Затвора В. е изготвила график за третиране на общите, жилищните и складовите помещения, съобразно който са планирани и закупени препарати против дървеници, хлебарки, бълхи и др. насекоми. Според действащия след 20.01.2021 г. договор дератизация се извършва два пъти годишно, а дезинсекция – осем пъти годишно. Уточнено е, че при възникване на необходимост се извършват и извънредни дезинсекции и дератизации.

В предоставените данни от началника на Затвора – С. (л. 107) е посочено, че за периода, в който ищецът Д. И. е изтърпявал наказание Лишаване от свобода в Затвора

– С. от 02.08.2013 г. до 13.04.2018 г. периодично са били извършвани дейности по дезинсекция, дезинфекция и дератизация съгласно сключен договор, а именно 11 - през 2013 г., 7 - през 2014 г., 12 - през 2015 г., 6 - през 2016 г., 10 - през 2017 и 6 - през 2018 г.

За извършените дезинфекции, дезинсекции и дератизации са представени протоколи за услуги, докладни записки на служители на администрацията на местата за лишаване от свобода, както и протоколи за извършени проверки за изпълнение на услугите по сключените договори.

В предоставената информация, на основание чл. 192 от ГПК, Регионална здравна инспекция В. (л. 22, л. 25), е отразено, че Затворът В. не подлежи на регистрация като обект с обществено предназначение, контролиран от РЗИ – В., съгласно чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето във вр. с Наредба № 9 от 21 март 2005 г. за условията и реда за създаване и поддържане на публичен регистър на обектите с обществено предназначение, контролирани от регионалните здравни инспекции. Уточнено е, че съгласно чл. 119а от Правилника за прилагане на закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, дейността по държавния здравен контрол в ГДИН и териториалните й служби се осъществява от сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“ съобразно Закона за здравето, Закона за храните и подзаконовите нормативни актове.

Представената информация от Столичната регионална здравна инспекция съдържа данни за извършени проверки в Затвора С. в периода 2019 г. – 2022 г. както по сигнали на лишени от свобода, така и по искане на началника на затвора (л. 110 – л. 140). Отразени са резултатите от проверките и дадените препоръки.

От процесуалния представител на ответника е представена и справка от директора на Медицинския център при Затвора С. (л. 109), в която е отразено, че ищецът не е съобщавал оплаквания от ухапвания от инсекти и свързани с тях алергични реакции. Посочени са случаите, при които се е наложило посещението му в Медицинския център.

Описаните фактически обстоятелства, установени при анализа на информацията в представените писмени доказателства се потвърждават и от показанията на разпитаните свидетели И. Г., Ц. Р. и К. И., и дават възможност на съда да направи следните правни изводи:

Ищецът е активно легитимиран да претендира обезщетение по реда на чл. 285, ал. 1 във вр. чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, доколкото и към момента на депозиране на исковата молба продължава да търпи наказание лишаване от свобода в Затвора В..

Искът е предявен срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС. Администрацията на Затвора С. и администрацията на Затвора В., от чиито незаконосъобразни действия и бездействия се твърди да са причинени неимуществените вреди на ищеца, са част от структурата на ГДИН (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Не са изтекли, предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. „в“ от ЗЗД погасителни давностни срокове. Според задължителното тълкуване, дадено с т. 4 на ТР № 3 от 22.04.2005 г. по тълк. дело 3/2004 г. на ОСГТК на ВКС, началният момент на погасителната давност при искове за обезщетение за вреди от незаконни действия и/или бездействия на административен орган е моментът на преустановяването им. Приведено към конкретиката на настоящия казус това е денят следващ крайната дата

на исковия период – 21.02.2023 г. Към момента на разглеждане на делото, с оглед предоставената информация от ответната страна, че считано от 14.04.2018 г. ищецът изтърпява наказанието в Затвора – В., твърдените неправомерни действия/бездействия на администрацията на Затвора – С. са преустановени към този момент – 14.04.2018 г., от който момент започва да тече и погасителния давностен срок по чл. 110 от ЗЗД. Исковата молба е заведена на 03.04.2023 г., т. е. в предвидения от закона и задължителната съдебна практика 5 годишен период. По отношение на твърдяното нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС от администрацията на Затвора В., не се твърди същото да е преустановено към момента на предявяване на претенцията, поради което съдът възприема същата в тази ѝ част като частичен иск за посочения в исковата молба период – 14.04.2018 г. – 20.02.2023 г.

Предвид изложеното, неоснователно е и становището на процесуалния представител на ответника за липса на компетентност на настоящия съдебен състав, съгласно правилата, визирани в чл. 133 от АПК. Разпоредбата на чл. 285, ал. 2 от ЗИНЗС е специална, по отношение на общите правила в АПК, и предвижда алтернативна, изборна по преценка на ищеца местна подсъдност – по мястото на увреждането или по настоящия му адрес. Периодът, за който се претендира обезщетение включва действия/бездействия на администрации на различни пенитенциарни заведения, което обаче не може да лиши ищеца от правото му избор, предоставено с разпоредбата на чл. 285, ал. 2 от ЗИНЗС.

Разгледана по същество исковата претенция е **ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛНА**.

Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, или нечовешко, или унижително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ непротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унижително, но и нечовешко отношение или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията.

Според настоящия съдебен състав, ангажираните писмени и гласни доказателства, установяват кумулативното наличие на изискуемите материално - правни предпоставки и по предявения иск:

- 1) нарушение на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС чрез неефективни действия на специализирани органи по изпълнение на наказанията,
- 2) настъпили неимуществени вреди в правната сфера на ищеца, в резултат на нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС, които се предполагат до доказване на противното по

силата на въведената оборима презумпция в разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС
3) пряка и непосредствена причинна връзка между установеното нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС и съответния вредоносен резултат.

Фактическото основание на предявената с исковата молба претенция е поставянето в неблагоприятни условия, дължащо се на несъответни и неефективни действия по обезпаразитяване от хлебарки и дървеници, с цел преодоляване на констатирания системен проблем. В корелативна връзка със законовата забрана по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи, ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички осъдени лица условия за изтърпяване на наложеното наказание, които отчитат човешкото им достойнство. Изпълнението на това задължение изключва възможността за използване на средства, които могат да подложат лишените от свобода на страдания и трудности, надвишавайки неизбежното ниво, присъщо на задържането. В относимата съдебна практика на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от КЗПЧОС е прието, че за оценка на условията на задържане от особена важност е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху изтърпяващия наказанието.

В конкретния казус продължителността е в границите на исковия период от 02.08.2013 г. – 21.02.2023 г., през който съобразно представената официална информация от ГДИН ищецът е пребивавал в Затвора С., считано от 02.08.2013 г. до 13.04.2018 г. и в Затвора В. от 14.04.2018 г. до 20.02.2023 г. Исковата претенция е за период от 3 492 дни (9 години, 6 месеца и 20 дни), през който ищецът е изтърпявал наказание в Софийски централен затвор и в Затвора В..

Безспорно е установено, че в тези периоди в спалните помещения, в които е бил настанен и в двете места за лишаване от свобода ищецът е бил принуден да съжителства с хлебарки и дървеници. Не е спорен и фактът, че предприетите от ответника действия по дезинсекция и дератизация са били неефективни, и не са постигнали желания ефект. Несъмнено неудобствата създадени от допълнителните усилия, които е следвало да полага И., за да се предпазва от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници, са се отразили на възможностите за спокоен сън и нормалното му възстановяване. Тези обстоятелства могат да причинят емоционален стрес, безпокойство, негативни емоции, физически и психически дискомфорт, и да създадат чувство на унижение и безпомощност, независимо, че представената информация от ръководителите на медицинските центрове в местата за лишаване от свобода не съдържа данни ищецът да е търсил специализирана помощ за преодоляване на физически и/или психически страдания от съжителството с инсекти.

Представените от ответника писмени доказателства за извършваните действия по дезинфекция, дезинсекция и дератизация на територията на С. централен затвор и на Затвора В. не оборват твърденията на ищеца за наличие на хлебарки и дървеници. Проблем, който продължава да стои на дневен ред, въпреки предприетите действия от администрацията.

Отговорността на държавата за вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и затова ищецът е освободен от тежестта да доказва виновно поведение на конкретно длъжностно лице. „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или незачитане на човешкото достойнство, които надвишават неизбежния елемент на страдание при изпълнение на наказанието. Установените неефективни действия на затворническата администрация да настани ищеца в помещение, което съответства на нормалните хигиенни изисквания, отговаря на критериите по чл. 3 от ЗИНЗС,

доколкото представлява третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

Нарушението на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС има за пряка последица - настъпване на вреди от неимуществен характер, които нормативно са определени като уронващи човешкото достойнство, пораждащи допълнително чувство на безпомощност и малоценност. Събраните по искане на ответника гласни и писмени доказателства не оборват законовата презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди. Представените доказателства относно предприетите действия по дезинфекция, дезинсекция и дератизация, които не са довели до целения резултат не може да обоснове извод за изпълнение на позитивното задължение на затворническата администрация.

Обезщетението, което се претендира има за цел да компенсира със съответния паричен еквивалент понеслия неблагоприятните последици от допуснатото нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Размерът на обезщетението се определя по справедливост, съгласно разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД като при определянето му съдът е длъжен да отчете както степента на засягане на защитените от закона права и законни интереси, така и характера, интензивитета и продължителността на засягане.

В този аспект, относима към конкретиката на настоящия казус е практиката на ЕСПЧ по дела, включително и срещу България. В пилотното решение от 27.01.2015 г. по делото „Н. и други срещу България“ ЕСПЧ е приел, че паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ, по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, а в § 243 е отразено, че затворническите власти трябва да се справят с проблема с инсектите чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи средства, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, и по специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. Ирелевантно в конкретния казус е обстоятелството, че ищецът не е бил поставен при по-неблагоприятни условия от останалите лишени от свобода. Нарушението на основно право предполага и търпените в резултат на това нарушение неимуществени вреди – накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение. В практиката на ЕСПЧ понятието „нечовешко“ се определя когато *inter alia* то е умишлено, прилагано е в продължение на дни и часове, и е причинило или телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание, а за „унизително“ отношение е възприето това, което е способно да предизвика у жертвите усещане за страх, страдание и малоценност, което може да ги унижи и обиди (§ 92 от Решение по дело 30210/1996 г. - К. срещу Полша). Дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид при преценката относно дължимото обезщетение, но дори и липсата на подобна цел не може убедително да изключи нарушението по чл. 3 (§ 74 от Решение по дело 28524/1995 г. и § 101 от Решение по дело 47095/1999 г.). ЕСПЧ непротиворечиво приема, че периодът от време, през който лицата търпят подобно отношение има значение единствено за определяне на размера на обезщетението.

В съответствие с изискванията на чл. 51, ал. 1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятното влияние на средата, в която е бил поставен, както и стандартът, установен в

осъдителните решения, постановени през 2021 г. на ЕСПЧ по делата срещу България - П. – А. срещу България, П. срещу България и И. срещу България – приемането за адекватно и непоставящо под съмнение ефективността на производството, достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушението на забраната за поставяне в лоши условия на задържане - 30% от присъжданото обезщетение от ЕСПЧ, настоящият съдебен състав счита за съответно на действително претърпените вреди от ищеца - обезщетение в близък до посочения в практика на ЕСПЧ размер, а именно по 1,5 евро на ден. При безспорно установения период, подлежащ на обезщетяване – 3 492 дни, исковата претенция следва да бъде уважена в размер на 10 240 лева, ведно със законната лихва, считано от 21.02.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението. За разликата до предявения размер от 30 000 лева искът като недоказан следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора ответникът следва да бъде осъден да възстанови на ищеца сумата от 10 лева – внесена държавна такса, а на основание чл. 38, ал. 2, във вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата във вр. чл. 8, ал. 1, т. 1 във вр. чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, ответникът следва да заплати и адвокатското възнаграждение на процесуалния представител на ищеца в размер на 470 лева, съобразно уважената част на исковата претенция.

В хипотезата на частично уважаване на исковата претенция разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не предвижда възможност за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на процесуалния представител на ответника, поради което такова не следва да се присъжда.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – [населено място], [улица] да заплати на Д. О. И., ЕГН [ЕГН], сумата от **10 240 (десет хиляди двеста и четиридесет) лева** – обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в Софийски централен затвор и Затвора В. в периодите 02.08.2013 г. – 13.04.2018 г. и 14.04.2018 г. – 20.02.2023 г., ведно със законната лихва, считано от 21.02.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ предявения иск от Д. О. И., ЕГН [ЕГН] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за разликата до пълния предявен размер от 30 000 лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – [населено място], [улица] да заплати на адвокат И. В. Ю., САК от [населено място], [улица], вх. Б, ет. 4, ап. 12, на основание чл. 286, ал. 2, предл. второ от ЗИНЗС във вр. чл. 38, ал. 2 във вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата сумата от **470 (четирисотин и седемдесет) лева** – адвокатско възнаграждение за процесуално представителство.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: